

GARGŽDŲ MIESTAS

PARENGĖ JURGIS ŽELVYS
DANUTĖS MUKIENĖS NUOTRAUKOS

Klaipėdos rajono administracinis centras Gargždai – vakariniame Minijos krante, apie 18 km nuo Klaipėdos. Šiame sukako 760 metų nuo jo pirmojo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose (Ordino ir Kuršo vyskupo dalybų akte Gargždai vadinami Garisda). Spėjama, kad miesto vardas yra kilęs nuo bendrinio žodžio gargždas („graužas, žvirgždas, žvyras“). Archeologiniai tyrinėjimai rodo, kad šiose vietovėse žmonės jau gyveno žalvario amžiuje.

XV a. gyvenvietė pradėjo kurtis vakariniame Minijos upės krante.

XVI a. rašytiniuose šaltiniuose pasirodė pirmosios žinios apie Gargždų dvarą. Tuo metu jis priklausė Žemaitijos seniūnams Kęsgailoms. Kuriantis miestui, jo urbanistinė struktūra buvo linijinė.

Nuo XVI iki XVIII a. Gargždai priklausė barono E. Rėnė dvarui.

1534–1540 m. mieste pastatyta pirmoji medinė katalikų bažnyčia.

Nuo 1563 m. rašytiniuose šaltiniuose minimas Gargždų valsčius.

1597 m. Gargždai rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą pavadinti miestu.

1600 m. sausio 8 d. karalius Zigmantas Vaza Gargždams suteikė

Gargždų

privilegiją rengti turgus ir prekymečius.

1639 m. karalius Vladislovas Vaza žydams leido Gargžduose gyventi, savo sklypus turėti, namus statyti, krautuves atsidaryti, įvairiais verslais užsiimti. Jiems pradėjus čia kurtis, išaugo miestelio ekonomika.

1786 m. Gargždus nuniokojo stiprus gaisras.

1792 m. Gargždams suteikus Magdeburgo teises, herbą, čia pradėta rengti turgus. Miesto herbe buvo pavaizduotas kalavijas, raudoname fone apjuostas lauro lapų vainiku.

XIX a. Gargždai, kurie tuo metu buvo pasienio miestas, itin suklestėjo. Čia sparčiai vystėsi amatai, prekyba, išaugo jo ir kaip kultūrinio, religinio centro vaidmuo.

Pirmojo pasaulinio karo metais miestas beveik visiškai buvo sunaikintas – ugnyje suliepsnojo beveik visi jo centre buvę mediniai namai. Po karo iškilio nemažai mūrinių pastatų.

Neprisklausomos Lietuvos metais Gargždai buvo Kretingos apskrities valsčiaus centras. Tuo laiku mieste buvo Minijos, Klaipėdos, Prezidento A. Smetonos gatvės, Rinkos aikštė, kelios parduotuvės, arbatinės. Veikė vartotojų bendrovė „Minija“, kooperatyvas „Talka“, Liaudies bankas, skerdykla, malūnas, Minijos upe bei Vilhelmo kanalu plukdydavo popiermalkes į Klaipėdos uostą.

1931–1939 m. per miesto centrą nutiestas Žemaičių plentas.

1939 ir 1941 m. čia vėl siautėjo gaisrai.

Antrojo pasaulinio karo metais buvo sunaikinta miestelyje gyvenusi žydų bendruomenė (1941 m. birželio 24 d. čia nacių aukomis tapo 201 žydų tautybės žmogus).

1952 m. Gargždai tapo Klaipėdos rajono centru (tuo metu jie turėjo miestelio statusą).

1958 m. gegužės 15 d. Gargždams suteiktas miesto tipo gyvenvietės statusas.

Nuo 1965 m. rugpjūčio 25 d. Gargždai oficialiai vadinami miestu.

1967 m. prie miesto prijungta dalis Kulių ir Laugalių kaimų.

1997 m. patvirtintas dabartinis Gargždų herbas (dailininkė L. Ramonienė).

Šiandien Gargždai – vienas iš perspektyviausių Žemaitijos

Gargždų miesto centras. 2013 m. Danutės Mukienės nuotrauka

Vaizdas iš Gargždų šv. arkangelo Mykolo bažnyčios šventoriaus. 2013 m. Danutės Mukienės nuotrauka

miestų. Čia veikia nemažai ekonomiškai stiprių įmonių. Šiaurinėje miesto dalimi praeina automagistralė Vilnius–Kaunas–Klaipėda. Miestelio architektūra ir išplanavimas savitas. Čia daug erdvės, didelis parkas. Miesto centre – 1990 m. pastatyta mūrinė 34 m. aukščio Gargždų šv. arkangelo Mykolo bažnyčia, jos pietinėje dalyje į viršų kyla 57 m. aukščio bokštas. Jį puošia 1990 m. iš Australijos atgabentas laikrodis, o viduje veikia 27 balsų vargonai. Netoli bažnyčios – miesto parkas.

2011 m. atlikta Gargždų miesto centrinio stadiono, kuriame yra 3 250 vietų, rekonstrukcija. Jos metu įrengta apšvietimo sistema, dviejų žvaigždučių FIFA dirbtinė danga.

2012 m. užbaigta „Minijos“ progimnazijos stadiono renovacija, čia atidarytas modernus daugiavilnis stadionas.

Mieste veikia Gargždų vaikų muzikos mokykla, Gargždų vaikų ir jaunimo laisva-

Gargždų muziejaus pastatas. 2013 m. Danutės Mukienės nuotrauka

laikio centras, gimnazija, Minijos progimnazija, dvi vidurinės mokyklos, Kranto pagrindinė mokykla, Gargždų ugdymo centras „Naminukas“, 3 mokyklos-darželiai („Ažuoliukas“, „Gintarėlis“ ir „Saulutė“). Plačią kultūrinę veiklą yra išvysčiusi Jono Lankučio viešoji biblioteka.

2013 m., miestui pažymint Gargždų vardo pirmojo paminėjimo 760-ies metų sukaktį, čia vyko daug gražių ir turiningų renginių. Šventės dienomis atidengta skulptūra, kurią miestui padovanoja UAB „Mars Lietuva“. Gargždų Rinkos aikštėje, prie Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios, atidengta lenta, skirta Gargždų miesto 760 metų sukakčiai, bažnyčioje buvo laikomos šv. Mišios už miestą ir miestiečius, koncertavo Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatai – M. K. Čiurlionio kvartetas ir solistė Asta Krikščiūnaitė. Vargonavo Jurgita Kazakevičiūtė. Šventės dienomis miestui nusipelnusiems žmonėms suteikti Garbės piliečio apdovanojimai ir įteikti atminimo ženklai, vyko šventinės eitynės į Minijos slėnį nuo „Minijos“ progimnazijos, Seniūnijų, bendruomenių prisistatymai kiemeliuose. Buvo atidaryta Gargždų fotografų klubo „Gargždai“ paroda „Miestas ir miestiečiai“, pristatytas fotografijų albumas „Gargždai“. Gargždų J. Lankučio viešosios bibliotekos Vaikų literatūros skyriuje vyko fotografijų parodos pristatymas ir literatūriniai skaitymai „Jaunieji kūrėjai savo miestui“ bei kraštiečių susitikimas. Gargždų krašto muziejuje atidaryta paroda „Pradžių pradžia“, kurioje buvo eksponuojami archeologiniai radiniai iš Gargždų apylinkių. Gargždų muzikos mokykloje tomis dienomis vyko dvi konferencijos: „Klaipėdos rajono bendruomenių judėjimo galimybės“ ir „Gargždų miestui 760 metų“. Mieste surengta prekybininkų mugė, vyko 760 cepelinų virimo akcija. Šventės dienomis įgyvendintas ir tarptautinis projektas – misterija „Smėlio dėžės piliečiai“. Surengtas VIII vaikų ir jaunimo kultūros, sporto ir meno festivalis „O mes – vaikai, o mes – pasaulis“, kurio metu vyko jaunųjų talentų fiesta, siekta ilgiausios aplikacijos rekordo. Miestiečiai ir jų svečiai buvo pakviesti į popietę su kariškiais, gaisrininkais, policininkais. Veikė ir kūrybinės dirbtuvės, daug įvairiausių pramogų buvo skirta šeimoms. Koncertavo Lietuvos valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“, grupės „Tabasco“, „Rondo“, „G&G Sindikatas“, Senosios mu-

Ronne ir Oginskių-Krašinskių antkapinės lentos Gargžduose. 2013 m. Danutės Mukienės nuotrauka

zikos ir šokių ansamblis „Banchetto Musicale“, Marijonas Mikutavičius su grupe, Vudis ir Bartas.

Daug gražių renginių buvo skirta sportininkams ir sporto sirgaliams. Prie Gargždų karjero veikė automobilių ir motociklų trasa. Vyko 2013 metų regioninės automobilių kroso varžybos „Regionų taurė 2013“ Gargždų miesto taurei laimėti, Lietuvos galiūnų čempionato I etapas, originaliausių dviračių ir dviratininkų varžybos vaikams ir jaunimui „Minu ore“. Į dviratininkų varžybas buvo miesto gatvėmis buvo sukviesta 760 miestą mylinčių ir su gimtadieniu jį sveikinančių dviratininkų. Mieste vyko pirmasis tarptautinės dviratininkų akcijos „Kritinė masė“ žygis Gargžduose, karinis naktinis žygis Gargždų apylinkėmis. Surengta sporto šventė, vyko krepšinio 3 prieš 3, tinklinio, futbolo, stalo teniso, lauko teniso, lengvosios ir sunkiosios atletikos, šachmatų varžybos, bėgimas vaikams ir visai šeimai „Su „Mars“ aplink Gargždus“.

Gargždų parke atidaryta Gargždų bendruomenės pastangomis įrengta žaidimų aikštelė vaikams. Jubiliejinį renginių programą nuspalvino šventinis fejerverkas, lazerių šou ir diskoteka po atviru dangumi.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. *Klaipėdos rajono savivaldybė* www.klaipėdos-r.lt (žr. 2013-09-10).
2. *Vikipedija. Laisvoji enciklopedija* <http://lt.wikipedia.org> (žr. 2013-09-10).